

**2023/24 NKUNGUHATO WO DYONDZISA WA LEMBE WA NSIVAMAVANGWA WA RIXAKA:
XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: GIREDI YA 8 (KOTARA YA 1)**

KOTARA YA 1				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
<p>Makabelelo ya masungulo lama ringanisiweke (ya ta setiwa exikolweni) ma ta endliwa eka masiku manharhu ya vhiki ro sungula eka Kotara ya 1 (Vhiki ra 1- Masiku ya 1-3). Ku ta kamberwa vuswikoti na ku languta swiphiso swa ku dyondza leswi vadyondzi va nga na swona. Vuxokoxoko lebyi byi fanele ku tirhisiwa ku tiva migingiriko ya ku dyondzisa na ku dyondza leyi yi nga ta endliwa.</p>				
1-2	<p>Maqhingya ya Ku yingisela na Ku vulavula eka swo voniwa na switshuriwa swa swihangalasangungunyini Hlayela ehlenhla atikili ya le burochara</p> <ul style="list-style-type: none"> Lulamisana mahungu ya khomanana kahle Tirhisa ntivomarito na swiaki swa ririmi leswi lulameke Angula eka xitshuriwa <p>Nkanerisano wa tllasi lowu kongomisiweke eka burochara</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisi swa xitshuriwa (swo voniwa) Milawu na xivumbeko xa xitshuriwa (xivumbeko xa burochara) Nhlawulo wa marito Hlamusela hi ndlela leyi swiphemu swa swo voniwa swi nghenelelaka eka switshuriwa swa swo voniwa Rhejisitara na xitayili 	<p>Hlaya burochara</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisiinkulu swa xitshuriwa: xivumbeko, vaamukeri va mahungu, matirhisele ya ririmi, xikongomelo, swiphemu swa swo voniwa <p>(Phepha ra dokhumente leri nga na mahungu lama ma twalaka – ri nga petsiwa ri va rimba, phamfulete kumbe xiphaphana; naswona ri katsa ntsena nkomiso wa mahungu lawa ya navetisaka hi ntumbuluko)</p> <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhingya yo hlaya: Hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungunkulu ra xitshuriwa, hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo, mhaka ya ntyiso na mavonelo, timhakankulu na miehleketo yo seketela, ku endla minkumbetelo na mahetelelo</p> <p>NA</p> <p>Vutlhokovetseri</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisiinkulu swa xitlhokovetselo Tithekiniki ta matirhisele ta xitlhovetselo, swigaririmi, vufananisi/yelaniso, ncino 	<p>Switshuriwa swa switsalwambiko Tsala/dizayina burochara</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisi swa burochara Matirhisele ya ririmi Rhejisitara na xitayili Swiphemu swa swo voniwa Manghenelo na mahetelelo <p>Tsala/dizayina burochara hi ku leteriwa hi nhlohlotelo wa swo voniwa Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pafarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala 	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi leswi dyondzisiweke eka tigreli leti hundzeke Xiyimo xa rito: Maviti, mahlawuri, maendli, maengeteri ya nkarhi na maengeteri ya mukhuva</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Swivulwanahosi; nkarhi wa sweswi; nkarhi lowu hundzeke; mabumabumeri na mahlawuri; ku vona mhaka hi tihon rin'we, ku vengana munhu kumbe ntlawa wo karhi handle ka xivangelo; mboyamelatlhelorin'we</p> <p>Nhlamuselo ya marito Swivuriso, nhlamuselo ya masiku hinkwawo/kongoma, ririmi ro gega, nhlamuseloxidzi</p> <p>Mahikahatelo: Hiko, hefemulo, mfungho wa swivutiso, mfungho wo tshaha, xirhatana, mfungho wa rihlamari/xihlamalo, mfungho wa nsiyo wo komba ku ya emahlweni</p> <p>Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>

KOTARA YA 1				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko xa xithhokovetselo, mintila, tindzimana, Ndlela leyi marito ya longoloxiweke na ku tsariwa ha yona, Nhlamuselo yo gega, Moya, Nkongomelo na hungu 		
MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 1 SWA NOMO <ul style="list-style-type: none"> Ku hlayela ehenhla (20 wa timaraka) Sungula ntirho lowu eka kotara ya 1 kutani wu ta hetisiwa na ku rkehodiwa eka kotara ya 2				
3-4	<p>Maqhingha ya ku yingisela na ku vulavula Yingisela eka/langutisa na ku kanela mayelana na switshuriwa swa swovoniwa, mbonoyingiselo, swihangalasangungunyini (Xik. Vhidiyo/nkandziyiso wa matsalelo ya imeyili kumbe ku tumbuluxa akhawunti ya imeyili)</p> <ul style="list-style-type: none"> Humesa vutivi bya vundzhaku kombisa xikongomelo xa xitshuriwa Yingiselela ku kuma nhlamuselo Twisisa xitshuriwa Teka tinotsi Twisisa hungunkulu Thoni na rhejsitara Vaamukeri va mahungu <p>Xikambelontwisiso xo yingisela (mpfumawulo ntsena)</p> <ul style="list-style-type: none"> Tsala timhakankulu na miehleketo yo seketela hi ku endla tinotsi, xitirhisiwa xo kambisisa, minkatsakanyo/minkomiso na ku rungula nakambe 	<p>Ku hlaya/ku langutisa xitshuriwa xo tsariwa/xa swo voniwa hi xikongomelo xo twisisa Xik. Imeyili</p> <ul style="list-style-type: none"> Hlaya hi xihatla ku kuma hungunkulu na mongo Hlaya hi ku dzika Xikongomelo na vaamukeri va mahungu Nsunsumeto na matirhiselelo ya tisayizi ta fonto, tinhlokomhaka na khepuxini eka nhlamuselo <p>NA</p> <p>Switshuriwa swa matsalwa: Mintsheketo Swihlawulekisinkulu swa matsalwa swo fana na ximunhuhatawa, vumunhuhatawa, mbangu, ntlimbo, vundzhaku, kungu, murunguri, nkongomelo</p> <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) 	<p>Switshuriwa swa switsalwambiko Tsala imeyili</p> <ul style="list-style-type: none"> Swilaveko swa xivumbeko, xitayili na mavonelo Vaamukeri va mahungu, xikongomelo na mbangu Swihlawulekisi swa xitshuriwa Matirhiselelo ya ririmi na ku hlawula marito (ndzemuko wa matirhiselelo ya ririmi hi vuxoperi) Manghenelo na mahetelelo <p>Tsala imeyili hi ku leteriwa hi nhlohlotelo wa swovoniwa Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfpafarhuta Ku pfuxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala 	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke Xiyimo xa rito: Maengeteri: mukhuva, nkarhi; mabumabumeri, ripfunariendli Mahlawuri</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Xivumbeko xa xivulwa; swivulwananandza, swivulwana, nandzulo, switatimende</p> <p>Nhlamuselo ya marito: Vamavizweni, maritofulara, nhlamuselo yo kongoma, nhlamuselo yo gega</p> <p>Mahikahatelo: Hiko, hefemulo</p> <p>Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>

KOTARA YA 1				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
5-6	<p>Maqhingya ya ku yingisela na ku vulavula: Nkanerisano wa ntlawa (lowu fambisiwaka hi mudyondzisi) - ku bubutsabyongo; ku hlawula miehleketo/mahungu leyinene; ku longoloxiwa ka timhakankulu eka Novhele</p> <p>Xikambelantwisiso xo yingisela ku lulamisela ku tsala nkomiso</p> <ul style="list-style-type: none"> Tsala timhakankulu na to seketela hi ku endla tinotsi Avelana miehleketo na mintokoto na ku komba ku twisisa minongoti. Kombisa tithekiniki ta nsunsumeto/onga Hlamula swivutiso 	<p>Switshuriwa swa matsalwa ku fana na novhele ya vantshwa</p> <ul style="list-style-type: none"> Nkanerisano lowu fambelanaka na swihlawulekisi swo fana na ximunhuhata, vumunhuhata, kungu, ntlimbo, vundzhaku, mbangu, murunguri na nkongomelo <p>Maqhingya yo hlaya Maqhingya yo tilulamisela ku hlaya Tivisa vadyondzi eka:</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisi swa xitshuriwa - Mavito, tinhlokomhaka, tikhepixini, swifaniso Swiphemu swa buku - Pheji na vito, tafula ra vundzeni, swiyenge, tidilosari, xikombo, xitandzhaku na sw na sw. <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Mudyondzisi a dyondzisa hi vuswikoti byo tsala nkomiso hi ku kombisa vadyondzi milawu ya masungulo yo tsala nkomiso</p>	<p>Tsala xitsalwana: Ndzungulo /mianakanyo</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlawula rito, Rito ra wena n'wini na xitayili Nhlamuselo leyi yi nga erivaleni Thoni Mhakankulu na miehleketo yo seketela Mepe wa miehleketo ku veketela mahungu lama khomanaka Ku andlala xitsalwana leswaku xi kamberwa <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfuxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala xitsalwana hi ku landzelela magoza ya ku tsala</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito: Masivinene</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Nhlokomhaka na riendlinkulu, xivulwanahosi, xivulwananandza</p> <p>Nhlamuselo ya marito Vamavizweni, maritofularha, nhlamuselo ya masiku hinkwawo/kongoma, nhlamuselo yo gega</p> <p>Mahikahatelo: Hiko; hefemulo; mfungho wa xivutiso; mimfungho yo tshaha; mfungho wa rihlamari</p> <p>Ntivomarito eka mbangu</p> <p>Ndzulamiso wa switsariwa swo huma eka vadyondzi</p>
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA NTIRHO WA 2: KU TSALA</p> <ul style="list-style-type: none"> Xitsalwana: (Xi tsariwa exikarhi ka kotara) Ndzungulo kumbe mianakanyo (30 wa timaraka) 				
7-8	<p>Maqhingya ya ku yingisela na ku vulavula Swa nomo: Atikili ya phephahungu/xiviko xa vulavisisi/ vuhleri</p> <ul style="list-style-type: none"> Lavisisa nhlokomhaka Lulamisa switirhisiwa hi ndlela ya nkhomano 	<p>Hlaya/langutisa ku kuma mahungu (tirhisa switshuriwa swo fana na atikili ya phephahungu/xiviko xa vulavisisi/vuhleri)</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisinkulu Xivumbeko 	<p>Switshuriwa swa switsalwambiko, xik. Atikili ya phephahungu/xiviko xa vulavisisi/ vuhleri</p> <ul style="list-style-type: none"> Xikongomelo, vaamukeri va mahungu na xivumbeko. Milawu ya tindzimana 	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito: Maendli; mapfunamaendli</p>

KOTARA YA 1				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
	<ul style="list-style-type: none"> • Seketela hi swikombiso • Kombisa na ku hlawula ntivomarito lowu lulameke, ririmi na milawu • Lulamisa manghenelo/mahetelelo ya ntikelo <p>Xikambelontwisiso xo yingisela</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tsala timhakankulu na to seketela hi ku endla tinotsi • Avelana miehleketo na mintokoto na ku komba ku twisisa minongoti. • Kombisa tithekiniki ta nsunsumeto/onga • Hlamula swivutiso 	<ul style="list-style-type: none"> • Matirhisele ya ririmi <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku tilulamisa ku hlaya (tivisa xitshuriwa) • Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) • Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhinga ya ku hlaya</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku hlaya hi ku hatlisa xikongomelo xo kuma vuxokoxoko bya timhakankulu • Ku hlaya hi ku hatlisa hi xikongomelo xo kuma mongo eka vuxokoxoko byo seketela • Ku hlaya hi ku dzika • Ku katsakanya • Nkongomelo na vaamukeri va mahungu • Ku kumbetela nhlamuselo na mahetelelo • Kombisa ririmi ro onga • Nkucetelo wa ku hlawula na ku siya tinhlamuselo to karhi eka xitshuriwa • Ndlela leyi ririmi na swifaniso swi kombaka na ku aka mahanyelo na mavonelo • Ntikelo wa ku tirhisa tinxaka to hambana ta tifonto, tinhlokomhaka, khepixini eka nhlamuselo <p>Tsala xikambelwana xa xikambelantwisiso</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mahlanganisi ku endlela ku vumba nkhomano • Tirhisa swivulwa swo hambanahambana, vulehi na swivumbeko • Xitayili xa mafundza <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magondza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku kunguhata • Ku pfapfarhuta • Ku pfuxeta • Ku hlela • Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala atikili ya phephahungu/xiviko xa vulavisisi/vuhleri</p>	<p>Xiyimo xa xivulwa: Xitatimente; xivumbeko xa xivulwa; nkarhi wa sweswi na nkarhi lowu nga hundza; ku vona mhaka hi tiho rin'we, ku venga munhu kumbe ntlawa wo karhi handle ka xivangelo; mboyamelatlhelorin'we.</p> <p>Nhlamuselo ya rito: Vamavizweni, maritofularha, nhlamuselo ya masiku hinkwawo/kongoma, nhlamuselo yo gega, ntivomarito eka ximbangu</p> <p>Mahikahatelo: Hiko; hefemulo; mimfungho yo tshaha; mfungho wa rihlamari, xirhatana, mfungho wa nsiyo wo komba ku ya emahlweni</p> <p>Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa ririmi wo huma eka vadyondzi</p>
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZHA NTIRHO WA 3: KU ANGULA EKA SWITSHURIWA (60 WA TIMARAKA)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Swtshuriwa swa matsalwa/swo ka swi nga ri swa matsalwa – 20 wa timaraka) • Switshuriwa swa swo voniwa – 10 wa timaraka • Nkomiso -10 wa timaraka • Swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi – 20 wa timaraka 				

KOTARA YA 1				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
9-10	<p>Maqhingya ya ku yingisela na ku vulavula: Yingisela mbulavulo lowu lulamisiweka hi khale ka phuresidente/xirho xa vaakatiko lexi nga na nkucetelo</p> <ul style="list-style-type: none"> Kanela swihlawulekisi swa mbulavulo lowu lulamisiweke Kombisa no hlamusela matirhisele ya ririmi Kombisa no kanela swihlawulekisi swa mbulavulo <p>Nkanerisano hi ntsheketo Hlamusela nakambe swiphemu swa xitori. Avela mianakanyo na mavonelo eka mintlawa.</p> <ul style="list-style-type: none"> Sungula mbulavurisano na ku tshama eka wona Milawu ya ku vulavula hi ku siyerisana Yimelela xiyimo A ku ve na ku vulavurisana Tata mavangwa na ku hlohletela muvulavuri Avalena miehleketo na mintokoto u komba na ku twisisa minongoti 	<p>Ku hlaya/langutisa switshuriwa swa xikambelantwisiso swo tsariwa/swo voniwa xik. Xiviko</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuma na ku kanela swihlawulekisi swa nkoka Xopaxopa matirhisele ya ririmi Kombisa no kanela matirhisele ya ririmi ro tlhontlha matitwelo Xopaxopa manghenelo na mahetelelo Ku kumbetela nhlamuselo na mahetelelo Kombisa ririmi ro onga Nkucetelo wa ku hlawula na ku siya tinhlamuselo to karhi eka xitshuriwa Ndlela leyi ririmi na swifaniso swi kombaka na ku aka mahanyelo/matikhomelo na mavonelo <p>Xitshuriwa xa matsalwa ku fana na ntsheketo Kungu, kunguntsongo (mpaluxo, xiendleko lexi tlakukaka, ntlimbo, makholo, makholo lama ma ya ku eku heleni, xintshuxo)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ntirho wa murunguri Mahungu na nkongomelo Moya, mahetelelo ya xikhovolelo Ku yimisa/yimiso na ku hlamala <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisa ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhingya yo hlaya:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa xikongomelo xo kuma vuxokoxoko bya timhakankulu 	<p>Tsala xiviko xa wena n'winyi Nkongomelo, vaamukeri va mahungu na xivumbeko</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kumbetela nhlamuselo na mahetelelo Kombisa ririmi ro onga Nkucetelo wa ku hlawula na ku siya tinhlamuselo to karhi eka xitshuriwa Ndlela leyi ririmi na swifaniso swi kombaka na ku aka mahanyelo/matikhomelo na mavonelo Milawu ya tindzimana Mahlanganisi ku endlela ku vumba nkhomano Tirhisa swivulwa swo hambanahambana, vulehi na swivumbeko Xitayili xa mafundza <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala xiviko xa wena n'winyi</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke Xiyimo xa rito: Maviti - mavitinkatsano, ntsongahato, maviti Maendli: maendli Mabumabumeri: mahlawuri, riengetelo, rifuwi</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Riendli, xivulwananandza, mahlanganisi; ririmi ra matitwelo na ro onga</p> <p>Nhlamuselo ya marito: Vamavizweni, maritofularha, tihomonimi</p> <p>Mahikahatelo: Mfungho wa rihlamari; mfungho wa xivutiso; hefemulo; hiko Nkomiso wa marito – swik.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mavitonkomiso/akhironimi xik. HURIRIXI, SOVENGA, SOSHANGUVE Mavitoletere/inixiyalizimi xik. Nhlanganano wa Vuhaxi wa Afrika - Dzonga (NVAD/ SABC), Ndzawulo ya Dyondzo ya le Hansi (NDH/ DBE) Swicupu xik. thelefoni – foni, Khensani - Khensi, Tsakani - Tsaki, Nkatanga - Nkata, Thirankhexini xik. Sunguti - Sung., Dzivamisoko - Dziv., Khotavuxika - Khot. Ritonkantsaswiphemu xik. selulafoni - selula na thelefoni <p>Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa ririmi wo huma eka xitsariwa xa vadyondzi</p>

KOTARA YA 1				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa hi xikongomelo xo kuma mongo eka vuxokoxoko byo seketela Ku hlaya hi ku dzika Ku katsakanya Nkongomelo na vaamukeri va mahungu Ku kumbetela nhlamuselo na mahetelelo 		

MIGINGIRIKO YA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA (Makambelelo ya nkamafundza yo yisa emahlweni)				
Ku yingisela na ku vulavula <ul style="list-style-type: none"> Ku hlayela ehenhla Minkanerisano etlilasini Xikambelontwisiso xo yingisela Minkanerisano ya ntlawa Vulavisisi Yingisela mbulavulo lowu lulamisiweke 	Migingiriko ya ku hlaya na ku langutisa <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku landzelela magoza Migingiriko ya ku hlayela ehenhla Migingiriko ya Xikambelantwisiso xo hlaya Migingiriko ya matsalwa leyi kongomisiweke eka tinxaka tinharhu ta matsalwa ya ndzawulelo ya simesitara 	Migingiriko ya ku tsala na ku andlala <ul style="list-style-type: none"> Ku tsala hi ku landzelela magoza Ku tsala tindzimana Switshuriwa swa switsalwambiko Xitsalwana Ku tsala ka vutumbuluxi 	Swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi <ul style="list-style-type: none"> Migingiriko yo hambanahambana ya Swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi 	
GIREDI YA 8 XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: NKOMISO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: KOTARA YA 1				
MAKAMBELELO YA MAFUNDZA NTIRHO WA 1: SWA NOMO <ul style="list-style-type: none"> Ku hlayela ehenhla (20 wa timaraka) Sungula ntirho lowu eka kotara ya 1 kutani wu ta hetisiwa na ku rhexhodiwa eka kotara ya 2	MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 2: KU TSALA <ul style="list-style-type: none"> Xitsalwana: (30 wa timaraka) Xitsalwana: Ndzungulo/mianakanyo (Exikarhi ka kotara)	MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 3 (60 WA TIMARAKA) KU ANGULA EKA SWITSHURIWA: <ul style="list-style-type: none"> Switshuriwa swa matsalwa/swo ka swi nga ri swa matsalwa (20 wa timaraka) Switshuriwa swa swo voniwa (10 wa timaraka) Swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi (20 wa timaraka) Migingiriko ya ntirho lowu a swi bohi leswaku yi tsariwa hi nkarhi wun'we		

2023/24 NKUNGUHATO WO DYONDZISA WA LEMBE WA NSIVAMAVANGWA WA RIXAKA: XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: GIREDI YA 8 (KOTARA YA 2)

KOTARA YA 2				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
1-2	<p>Maqhingya ya Ku yingisela na Ku vulavula Xikambelantwisiso xo yingisela ku suka eka novhele</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku yingisela hi ku landzelela magoza Ku angula hi ku tsala <p>Ku hlayela ehenhla/ku languta eka xitshuriwa lexi tshahiweke eka novhele</p> <ul style="list-style-type: none"> Dyondzisa swihlawulekisi swa xitshuriwa na milawu Hlawula xitayili, rhejjsitara na ntivomarito Tirhisa mbangu wa xitshuriwa (xik. Swivulwa leswi nga na tinhlamuselo), swikoweto (xik. Hefemulo, mintshaho) na encenyeto (xik. Ku visinganisa xikandza) ku kuma tinhlamuselo ta marito lama ma nga toloveakangiki Swivulavuri swa siyerisana Tirhisa tithekiniki ta nsusumeto 	<p>Xitshuriwa xa matsalwa xo fana na novhele</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisiinkulu swa matsalwa swo fana na ximunhuhatwa, swiendleko, n'wangulano, kungu, ntlimbo, vundzhaku, mbangu, murunguri, nkongomelo na hungu <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhingya ya ku hlayela ku twisisa</p> <ul style="list-style-type: none"> Xikongomelo na vaamukeri va mahungu Ku endla minkumbetelo Ku nyika mavonelo Ku hambanyisa mintiyiso na mavonelo Nhlamuselo yo kongoma na yo gega <p>Tsala nkomiso lowu kongomisiweke eka ndzima yin'we</p>	<p>Xitsalwana xa nhlamuselo lexi kongomisiweke eka novhele</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko lexi lulameke na swihlawulekiso Lulamisa vundzeni (mepe wa miehleketo) Timhakankulu na miehleketo yo seketela Milawu ya tindzimana Nxaxamelo lowu faneleke wa tindzimana ku endlela ku khomana ka tona Mahlanganisi ku endlela ku khomana Milawu ya ririmi <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfpafarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala xitsalwana xa nhlamuselo</p>	<p>Xiyimo xa rito: Maengeteri ya ndhawu na nkarhi Mahlawuri; mavitaswilo na mavitavito; Masivi: masivinene, masivintalo; mahlanganisi</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Ndzandzelelano wa marito lowu lulameke Swivumbeko swa swivutiso; swisasi; mahlayelo ya maendli; swivulwa swa switatimende; minkarhi ya maendli; swivulwanahosi na swivulwampfilungano</p> <p>Nhlamuselo ya marito: Nhlamuselo yo gega; nhlamuselo yo kongoma; vamavizweni; maritofularha</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo: Minkomiso; mfungho wa xivutiso; mfungho wa rihlamari; hiko; hefemulo</p>
3-4	<p>Maqhingya ya ku yingisela na ku vulavula Yingisela n'wangulano wo fambelana na swa vutomi bya vanhu:</p> <ul style="list-style-type: none"> Yingisela n'wangulano Teka tinotsi Ririmi na matimba Thoni Matitwelo Manghenelo na mahetelelo 	<p>Switshuriwa swa matsalwa swo fana na mbulavulo lowu nga rhekodiwa eka thelevhixini/xiyanimoya/leswi fambelanaka na swa vutomi bya vanhu</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisi swa xitshuriwa Matirhisele ya ririmi Xivumbeko Vatlangi <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p>	<p>Tsala n'wangulano lowu kongomisiweke eka swa vutomi bya vanhu</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko Swivulwa swa manghenelo Ndzandzelelano lowu wu lulameke wa swivulwa na nkhomano Nhawulo wa marito na mahikahatelo Milawu ya ririmi 	<p>Xiyimo xa rito: Maendli</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Nkarhi wa sweswi; nkarhi lowu nga hundza; ku tirhisa ririmi ro tlhontha matitwelo no onga; xivumbeko xa xivulwa; nandzulo; xivumbeko xa xivutiso na tithekiniki ta ku hlamula swivutiso, marito ya muvulavuri na marito yo runguriwa</p>

KOTARA YA 2				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
	<ul style="list-style-type: none"> Hlamula swivutiso <p>N'wangulano</p> <ul style="list-style-type: none"> Kombisa vatlangi Swivulavuri swa siyerisana Hlamusela mavonele na ku fikelela ntwanano Tirhisa ririmi leri faneleke, xitayili na rhejisitara Andlala 	<ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Vuthokovetseri</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisinkulu swa xithokovetselo Tithekiniki ta matirhisele ta xithovetselo, swigaririmi, vufananisi/ yelaniso, ncino Xivumbeko xa xithokovetselo, mintila, tindzimana, Ndlela leyi marito ya longoloxiweke na ku tsariwa ha yona, Nhlamuselo yo gega, Moya, Nkongomelo na hungu 	<p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala n'wangulano</p>	<p>Nhlamuselo ya marito:</p> <p>Nhlamuselo yo gega; nhlamuselo yo kongoma; maritofularha; tihomonimi/mafanapeletwana,</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo: Milawu ya mapeletelo</p>
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 1</p> <p>SWANOMO:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlayela ehenhla (20 wa timaraka) <p>Sungula ntirho lowu eka kotara ya 1 kutani wu ta hetisiwa na ku rhekhodiwa eka kotara ya 2</p>				
5-6	<p>Maqhinga ya ku yingisela na ku vulavula Xikambelantwisiso xo yingisela (swtshuriwa swa ntiyiso, xik. atikili ya phephahungu)</p> <ul style="list-style-type: none"> Yingiselela ku twisisa/kuma mahungu Teka tinotsi Hlamula swivutiso <p>Nkanerisano wa ntlawa/panele</p> <ul style="list-style-type: none"> Hlamusela mavonelo ya mutsari. Tirhisa ririmi leri faneleke, xitayili na rhejisitara. Kuma swihlawulekisinkulu swa atikili ya magazini 	<p>Switshuriwa swa ntiyiso swo fana na atikili ya phephahungu ku tirhisiwa tanihi xikambelantwisiso</p> <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhinga ya ku hlayela ku twisisa</p> <ul style="list-style-type: none"> Xikongomelo na vaamukeri va mahungu Ku endla minkumbetelo Nyika vonelo ra wena 	<p>Ku tsala nhluto wa atikili ya phephahungu</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko xa xitshuriwa Milawu ya tindzimana Xitayili, thoni na rhejisitara Vaamukeri va mahungu Ku tshama eka nhlokomhaka <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala 	<p>Xiyimo xa rito:</p> <p>Swirhangani na swilandzi, Maengeteri ya ndhawu na maengeteri ya nkarhi</p> <p>Xiyimo xa xivulwa:</p> <p>Xivumbeko xa xivulwa: Tinxaka ta swivulwa, minkarhi ya maendli, xitatimende, xisasi, swivuriso, ndzandzelelano wa marito lowu lulameke; mahlayelo ya maendli</p> <p>Nhlamuselo ya marito: Vamavizweni, maritofularha; tihomonimi; tipharonimi</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo:</p>

KOTARA YA 2				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
	<ul style="list-style-type: none"> Swivulavuri swi siyerisana 	<ul style="list-style-type: none"> Hambanisa exikarhi ka timhaka ta ntiyiso na mavonelo Nhlamuselo yo kongoma na yo gega Ku katsakanya <p>(Mintsheketo)</p> <ul style="list-style-type: none"> Kungu, kunguntsongo (mpaluxo, xiendleko lexi tlakukaka, ntlimbo, makholo, makholo lama ma ya ku eku heleni, xintshuxo) Swimunhuhatwa Vumunhuhati Ntirho wa murunguri Mahungu na nkongomelo Vundzhaku, mbangu na vuxaka bya ximunhuhatwa na nkongomelo Moya, mahetelelo ya xikhovolelo Ku yimisa/yimiso na ku hlamala 	Tsala nhluto	<p>Tiakhironimi, minkomiso; mfungho wa xivutiso; mfungho wa rihlamari; hiko, hefemulo</p>
<p>NTIRHO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIIRHO WA 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> Xitshuriwa xa xitsalwambiko: (2 swo koma kumbe 1 xo leha: 10 wa timaraka) <p>Xi tsariwa ku nga se tsariwa xikambelwana xa ndzawulelo xa Khotavuxika</p>				
7-8	<p>Maqhingana ya ku yingisela na ku vulavula Nkanerisano: Yingisela /languta xinavetiso</p> <ul style="list-style-type: none"> Thoni Magoza Matirhiselo ya ririmi ra matitwelo na ro onga Sayizi ya fonto Ririmi ra swikoweto/ro tirhisa miri <p>Xikambelontwisiso xo yingisela:</p> <p>Vuandlalo bya swanomo hi xinavetiso:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tsala timhakankulu na to seketela hi ku endla tinotsi Avelana miehleketo na mintokoto na ku komba ku twisisa minongoti. Kombisa tithekiniki ta nsusumeto/onga 	<p>Ku hlaya/ku langutisa hi xikongomelo xo twisisa (Switshuriwa swa swo voniwa/ xitshuriwa xa swihangalasangungunyingi swo fana na xinavetiso/phositara)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku dzika Ku endla minkumbetelo Minkumbetelo eka marito yo ka ya nga tolovelakangiki hi ku tirhisa vuswikoti byo tlhantlha rito Ririmi ra matitwelo Matirhiselo ya swovoniwa ku tiyisisa hungu Matirhiselo ya mahikahatelo na fonto <p>Ku hlaya hi ka landzelela magoza:</p>	<p>Switsalwambiko: Xinavetiso/phositara</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko lexi lulameke Xikongomelo Swihlawulekisi swa xitshuriwa Matirhiselo ya ririmi Rhejisitara Matirhiselo ya swo voniwa/ muhlovo <p>Ku tsala hi ku landzelela magoza yo tsala</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Dizayina na ku tumbuluxa xinavetiso/phositara</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mahlawuri na maengeteri, swivulavulelo, matirhiselo ya ririmi ro onga ku kucetela (nsusumeto) <p>Xiyimo xa xivulwa:</p> <p>Xivumbeko xa xivulwa</p> <ul style="list-style-type: none"> Maviti, mahlawuri, Masivinene, switwananisi, minkarhi ya maendli <p>Mahikahatelo:</p> <p>Mapeletelo na tipatironi ta mapeletelo</p>

KOTARA YA 2				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
	<ul style="list-style-type: none"> Hlamula swivutiso 	<ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhinga yo hlaya</p> <ul style="list-style-type: none"> Hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungu hi ku angarhela Hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo Hlaya hi ku dzika Vumba xifaniso emiehleketweni Ku endla minkumbetelo na mahetelelo 		<ul style="list-style-type: none"> Minkomiso <p>Ntivomarito eka mbangu</p> <p>Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>
9-10	<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 5</p> <p>XIKAMBELWANA XO LAWURIWA XA KHOTAVUXIKA</p> <p>KU ANGULA EKA SWITSHURIWA (60 WA TIMARAKA)</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivutiso 1: Xitshuriwa xa matsalwa/xitshuriwa xo ka xi nga ri xa matsalwa (20 wa timaraka) Xivutiso 2: Xitshuriwa xa swo voniwa (10 wa timaraka) Xivutiso 3: Nkomiso (10 wa timaraka) Xivutiso 4: Swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi (20 wa timaraka) 			

MIGINGIRIKO YA MAKAMBELELO YA NKAMAFUNDZA (Makambelelo ya nkamafundza yo yisa emahlweni)			
<p>Migingiriko ya ku yingisela na ku vulavula</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku yingisela vuandlalo bya swa nomo Xikambelontwisiso xo yingisela Nkanerisano wa ntlawa/phanele N'wanguano Ku hlayela ehenhla Ku yingisela novhele 	<p>Migingiriko ya ku hlaya na ku langutisa</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku landzelela magoza Migingiriko ya ku hlayela ehenhla Migingiriko ya xikambelontwisiso xo hlaya <p>Migingiriko ya matsalwa leyi kongomisiweke eka tinxaka tinharhu ta matsalwa ya ndzawulelo ya simesitara</p>	<p>Migingiriko ya kk tsala na ku andlala</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tsala hi ku landzelela magoza Ku tsala tindzimana Switshuriwa swa switsalwambiko Xitsalwana Ku tsala ka vutumbuluxi 	<p>Migingiriko ya swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi</p> <ul style="list-style-type: none"> Migingiriko yo hambanahambana ya swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi

GIREDI YA 8 XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: NKOMISO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: KOTARA YA 2		
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 1: SWA NOMO</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku hlayela ehenhla (20 wa timaraka) <p>Ntirho wu sunguriwile eka kotara ya 1 kutani wu ta hetisiwa eka kotara ya 2</p>	<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 4: KU TSALA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Xitshuriwa xa xitsalwambiko: (2 swo koma kumbe 1 xo leha: 10 wa timaraka) <p>Xi tsariwa ku nga se tsariwa xikambelwana xo lawuriwa xa Khotavuxika</p>	<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 5 XIKAMBELWANA XO LAWURIWA XA KHOTAVUXIKA KU ANGULA EKA SWITSHURIWA (60 WA TIMARAKA)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Xivutiso 1: Xikambelontwisiso xa xitshuriwa xa matsalwa/xo ka xi nga ri xa matsalwa (20 wa timaraka) • Xivutiso 2: Xitshuriwa xa swo voniwa (10 wa timaraka) • Xivutiso 3: Nkomiso (10 wa timaraka) • Xivutiso 4: Swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi (20 wa timaraka)

2023/24 NKUNGUHATO WO DYONDZISA WA LEMBE WA NSIVAMAVANGWA WA RIXAKA: XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: GIREDI YA 8 (KOTARA YA 3)

KOTARA YA 3				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
1-2	<p>Maqhingana ya ku yingisela na ku vulavula Ku yingisela ku kuma mahungu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yingisela xitshuriwa xa mahungu • Yingisela maandlalelo, matirhisele ya ririmi, rivilo na mahumeselo ya rito • Yingisela nkholuko wa xitori • Kanerisana na munghana • Ku rungula xitori • Hlawula xitori • Endla nkunguhato na ndzavisiso • Hlawula xitayili, rhejisitara na ntivomarito • Andlala xitori <p>Ku hlayela ehenhla swiyenge swa xirungulwana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hlaya hi nkholuko ku ya hi xikongomelo • Mahumeselo ya rito • Ku twarisa marito • Ku langutana na vaamukeri va mahungu, thoni, rivilo na mayimelo 	<p>Xitshuriwa xa matsalwa, ku fana na xirungulwana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Swihlawulekisinkulu swa xitshuriwa xa matsalwa swo fana na ximunhuhatwa, swindleko, kungu, ntlimbo, vundzhaku, mbangu, murunguri, nkongomelo <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) • Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) • Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Vutlhokovetseri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Swihlawulekisinkulu swa xitlhokovetselo • Tithekiniki ta matirhisele ta xitlhovetselo, swigaririmi, vufananisi/yelaniso, ncino • Xivumbeko xa xitlhokovetselo, mintila, tindzimana, • Ndlela leyi marito ya longoloxiweke na ku tsariwa ha yona, • Nhlamuselo yo gega, • Moya, • Nkongomelo na hungu <p>Xikambelontwisiso xo hlaya: (xitshuriwa xo huma eka matsalwa ya ndzawulelo)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungu hi ku angarhela, ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo, ku vumba xifaniso xa le miehlekeweni • Ku hlaya hi ku dzika • Ku endla minkumbetelo • Nhlamuselo ya marito 	<p>Tsala xitshuriwa xa matsalwa: Xirungulwana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Xivumbeko lexi lulameke • Xikongomelo • Timhakankulu na miehleketo yo seketela • Ndzandzelelano lowu wu lulameke wa swivulwa • Tirhisa mahlanganisi ku tiyisisa nkhomano • Tirhisa tinxaka to hambanahambana, vulehi na swivumbeko swa swivulwa <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku kunguhata • Ku pfapfarhata • Ku pfluxeta • Ku hlela • Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala xitori xa wena n'winyi hi ku landzelela magoza ya ku tsala</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke Xiyimo xa rito: Mavitaswilo na mavitavito. Xiyimo xa xivulwa: Minkarhi ya maendli; swivulwa; swivuriso na swivulavulelo, xivulwanandza Nhlamuselo ya marito: Vamavizweni; maritofularha, tihomonimi. Mahikahatelo na mapeletelo: Tipatironi ta mapeletelo, mfungho wa nsiyo wo komba ku ya mahlweni, mahikahatelo ya maritokomiso Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>

KOTARA YA 3				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<ul style="list-style-type: none"> Mavonelo ya mutsari Mhaka ya ntiyiso na mavonelo Nhlamuselo yo tumbela 		
3-4	<p>Maqhingha ya ku yingisela na ku vulavula. Yingisela na ku teka xiave eka minkanerisano ya phurojeke. Tinhlokomhaka ti ta kaneriwa na ku hlamuseriwa etlilasini.</p> <ul style="list-style-type: none"> Yingisela mudyondzisi eka maendlelo ya ndzavisiso lowunene lowu kongomisiweke eka tsalwa na nhlokomhaka leyi nga nyikiwa Yingisela na ku teka tinotsi hi mahungu ya phurojeke <ol style="list-style-type: none"> Hlamusela vulavisisi/ndzavisiso Tumbuluxa swivutiso swa 8-10 leswi nga ta pfuna ku va u endla ndzavisiso <p>Maendlelo:</p> <ul style="list-style-type: none"> Swileriso Magoza yo hambanahambana ya phurojeke Vutisa na ku hlamula swivutiso Avelana miehleketo na mavonelo na ku hlawula 	<p>Xitshuriwa xa matsalwa ku fana na ntlangu</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisinkulu swa xitshuriwa xa matsalwa swo fana na ximunhuhatwa, swiendleko, kungu, ntlimbo, vundzhaku, mbangu, murunguri, nkongomelo <p>Ku hlaya hi ku landzelelal magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Hlaya ku kuma mahungu ku ya hi tinhlokomhaka na matsalwa lama ma hlawuriweke</p> <p>Hlawula mahungu ya ndzavisiso lama tisiwaka exikolweni.</p> <p>Maqhingha yo hlaya:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungu hi ku angarhela, ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo, ku vumba xifaniso xa le miehleketweni Ku hlaya hi ku dzika Ku endla minkumbetelo Nhlamuselo ya marito mantshwa/swivulwana Mavonelo ya mutsari Mhaka ya ntiyiso na mavonelo Nhlamuselo yo tumbela <p>Ku hlayela ku twisisa na maqhingha ya ku hlaya: Switshuriwa swa swovoniwa:</p>	<p>Tirhisa tinxaka to hambanahambana ta marimba yo veketela mahungu, ku lulamisa xiyenge xa ndzavisiso xa phurojeke.</p> <ul style="list-style-type: none"> Tinhlokomhaka to hambanahambana ti lava switirhisiwa swo hambanahambana. Hlawula na ku tumbuluxa marimba ku seketela muxaka wa ximakiwa lexi xi faneleke ku tumbuluxiwa. <p>Ku kongomisa eka magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Hlawula marungula lama faneleke Tsala hi marito ya wena. Hlawula rimba leri ri nga fanela ku ya hi muxaka wa xitshuriwa lexi xi nga ta tumbuluxiwa. Tirhisa swivumbeko swa ririmi na milawu swo lulama. Xitshuriwa xin'wana na xin'wana xi ta kombisa ririmi leri faneleke ku tirhisiwa eka phurojeke. <p>Tumbuluxa rimba leri ri lavekaka eka ntirho wa ku tsala wa phurojeke.</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito:</p> <p>Marito yantshwa na swivulwahava tani hilaha swi lavekaka eka tinhlokomhaka to hambanahambana.</p> <p>Xiyimo xa xivulwa:</p> <p>Mbulavulo; minkarhi ya maendli; tinxaka ta swivulwa</p> <p>Nhlamuselo ya marito</p> <p>Nhlamuselo yo gega; nhlamuselo yo kongoma; matirhiselelo ya ririmi hi vuxoperi; ririmi ro ka ri nga ri ra ximfumo; jagoni</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo:</p> <p>Tipatironi ta mapeletelo</p> <p>Ntivomarito eka mbangu tanihi laha swi lavekaka ha kona eka xitshuriwa lexi xi nga ta tumbuluxiwa.</p>

KOTARA YA 3				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa hi xikongomelo xo kuma timhakankulu Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mahungu yo seketela Ku bvumba Ku kumbetela nhlamuselo ya marito na swifaniso swo ka swi nga tolovelekangi Ku langutisisa ku ndlandlamuxa ntwisiso Nkoka wo hlawula no susa eka nhlamuselo Nkucetelo wa ririmi ro gega na switirhisiwa swa switayili swa ririmi, xik. Nsusumeto Ntikelo wa matirhisele ya tithekiniki ta swo voniwa Ku hlanganisa mahungu lama hlawuriweke ku tumbuluxa rimba ro veketela mahungu kumbe mepe wa miehleketo. <p>Tshama eka nhlokomhaka leyi yi hlawuriweke.</p> <ul style="list-style-type: none"> Lulamisa vuxokoxoko/mahungu lama ma nga ta tirhisiwa eka xiyenge xo tsala. 		
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 6: KU TSALA KA VUTUMBULUXI KA PHUROJEKE Goza ra 1: Ndzavisiso (Vadyondzi va endla ndzavisiso hi phurojeke ya vona) (20 wa timaraka)</p>				
5-6	<p>Ku tsala – Phurojeke ya matsalwa Nkanerisano hi mintlawa (Nkanerisano lowu fambisiwaka hi mudyondzisi) Ndzavisiso lowu kongomisiweke eka phurojeke ya matsalwa</p> <ul style="list-style-type: none"> Madyondziseliso/magoza Xikongomelo Maendlelo Swileriso na leswi swi languteriweke 	<p>Hlaya ku kuma vuxokoxoko</p> <ul style="list-style-type: none"> Mpfuxeto hi vuandlalo bya tinhlokomhaka to hambanahambana ta phurojeke, xik. Ku andlala hi 'PowerPoint', risimu, nhluto, phositara, na sw. na sw. Swihlawulekisinkulu swa xitshuriwa xa matsalwa swo fana na ximunhuhatwa, swiendleko, kungu, ntlimbo, vundzhaku, mbangu, murunguri, nkongomelo 	<p>Ku tsala loku kongomisiweke eka muxaka wa tsalwa lowu hlawuriweke/nhlokomhaka ya phurojeke</p> <p>Tsala phurojeke</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko lexi lulameke Xikongomelo Timhakankulu na miehleketo yo seketela Ndzandzelelano lowu wu lulameke wa swivulwa 	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhisele ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito: Mavitoswilo na mavitavito.</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Minkarhi ya maendli, swivulwa, swivuriso na swivulavulelo, swivulwananandza</p>

KOTARA YA 3				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<ul style="list-style-type: none"> Mpfluxeto wa tinxaka ta matsalwa na tinxaka ta switshuriwa (swa matsalwa/swo ka swi nga ri swa matsalwa) leswi vadyondzi va nga swi dyondza eka simesitara yo sungula (kotara ya 1 na 2) <p>Ku hlaya hi ku landzelelal magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Maqhinga ya ku hlaya:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungu hi ku angarhela, ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo, ku vumba xifaniso xa le miehleketweni Ku hlaya hi ku dzika Ku endla minkumbetelo Nhlamuselo ya marito Mavonelo ya mutsari Mhaka ya ntiyiso na mavonelo Nhlamuselo yo tumbela 	<ul style="list-style-type: none"> Tirhisa mahlanganisi ku tiyisisa nkhomano Milawu ya ririmi <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala 	<p>Nhlamuselo ya marito Vamavizweni; maritofularha; tihomonimi.</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo: Tipatironi ta mapeletelo, mimfungo wa nsiyo wo komba ku ya emahlweni, mahikahatelo ya maritonkomiso</p> <p>Ntivomarito eka mbangu</p> <p>Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 6: KU TSALA KA VUTUMBULUXI KA PHUROJEKE</p> <p>Goza ra 2: Ku tsala (Vadyondzi va sungula ku tsala phurojeke)</p> <p>(30 wa timaraka)</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata/ ku lulamisela ku tsala phurojeke Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa Ku andlala 				

KOTARA YA 3				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
7-8	<p>Maqhingana ya ku yingisela na ku vulavula Vuandlalo bya swa nomo bya nhlokomhaka leyi yi hlawuriweke ya phurojeke: Muxaka wa swa nomo wu ta ya hi mbangu wa xikolo</p> <p>Maqhingana ya ku yingisela na ku vulavula Ku yingisela na ku kanerisana hi timhaka leti humelelaka ta sweswi eka maphephahungu na magazine ya mahungu</p> <ul style="list-style-type: none"> Tirhisa thoni, magoza na matwariselo ya rito ku ya ehenghla na le hansi Tirhisa ririmi ro onga/thontha matitwelo/nsusumeto Tirhisa mbangu wa xitshuriwa (xik. Swivulwa leswi nga na tinhlamuselo), swikoweto (xik. Hefemulo, mintshaho) na encenyeto (xik. Ku visinganisa xikandza) ku kuma tinhlamuselo ta marito lama ma nga tolovelekangiki Ku landzelela milawu Ririmi ra miri/swikoweto leswi faneleke Manghenelo yo koka rinoko na mahetelelo ya matimba Xikongomelo, 16ahungu16 va 16ahungu na mbangu 	<p>Hlaya tirhubiriki ta phurojeke u twisisa swilaveko swa makambebelelo.</p> <p>Ku hlaya/ku langutisa hi xikongomelo xa ku lava ku twisisa (switshuriwa swa swo voniwa na leswi tsariweke)</p> <p>Maqhingana yo hlaya</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa hi xikongomelo xo kuma timhakankulu Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mahungu yo seketela Ku bvumba Ku kumbetela nhlamuselo ya marito na swifaniso swo ka swi nga tolovelekangiki Nkoka wo hlawula no susa eka nhlamuselo Nkucetelo wa ririmi ro gega na switirhisiwa swa switayili swa ririmi, xik. Nsusumeto Minkumbetelo ya mutsari na mahetelelo <p>Ku katsakanya xitshuriwa</p>	<p>Xitshuriwa xa xitsalwambiko: Nkomiso/tinotsi ta vuandlalo ta xiyenge xa swa nomo xa phurojeke</p> <ul style="list-style-type: none"> Swilaveko swa xivumbeko, xitayili, Xikongomelo xa vaamukeri va mahungu na mbangu ku hlawula marito, nhlamuselo leyi yi nga erivaleni Tinxaka to hambanahambana, vulehi na swivumbeko swa swivulwa Tirhisa mahlanganisi ku tiyisisa nkhomano <p>Kongomisa eka ku tumbuluxa vuandlalo lebyi fambelanaka na tsalwa na nhlokomhaka leyi hlawuriweke.</p> <p>Endla tinotsi to engetela (ethelo) ku ku pfuna eka ku andlala phurojeke etlilasini na le ka mudyondzisi.</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito: Tani hilaha swi lavekaka ha kona eka nhlokomhaka leyi yi hlawuriweke eka phurojeke.</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Tani hilaha swi lavekaka ha kona eka muxaka wa nhlokomhaka lowu hlawuriweke eka phurojeke.</p> <p>Nhlamuselo ya marito: Tani hilaha swi kombisiweke hi muxaka wa nhlokomhaka leyi hlawuriweke eka phurojeke.</p> <p>Mahikahatelo na mapelelelo: Tipatironi ta mapelelelo.</p> <p>Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>
9-10	<p>Yingisela/langutisa na ku kanela xitshuriwa xa swo voniwa, xa mbonoyingiselo/xa xihangalasangungunyngi</p> <ul style="list-style-type: none"> Kuma timhakankulu na mahungu yo seketela Tsala tinotsi Ku nyikana miehleketo na mintokoto na ku komba ku tiwisisa minongoti. 	<p>Hlaya leswi tsariweke eka dayari</p> <p>Maqhingana yo hlaya</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungu hi ku angarhela, ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo, Ku vumba xifaniso xa le miehleketo weni Mhaka ya ntiyiso na mavonelo Ku bvumba Ku kumbetela nhlamuselo ya marito na swifaniso swo ka swi nga tolovelekangiki 	<p>Tsala dayari eka xitshuriwa xa wena xa swovoniwa, xa mbonoyingiselo/xa xihangalasangungunyngi</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivumbeko lexi lulameke Xikongomelo Timhakankulu na miehleketo yo seketela Ndzanzelelano lowu wu lulameke wa swivulwa Tirhisa mahlanganisi ku tiyisisa nkhomano 	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito: Vun'we na vuningyi; rimbewu, ntsongahato</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Marito ya muvlavuri na marito yo runguriwa; xivumbeko xa xivutiso; ntiyiso na mavonelo; xivumbeko xa xivulwa; swivulwa; xivulwa xa tinhlamuselo to tala</p>

KOTARA YA 3				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
	<ul style="list-style-type: none"> Kombisa tithekiniki ta nsunsumeto/onga laha swi faneleke Hlamula swivutiso <p>Ku andlala swa nomo hi nhlokomhaka leyi hlawuriweke ya phurojeke:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tivisa nhlokomhaka na ndzavisiso Mavulelo na ku twarisa marito kahle Ririmi ra ku koweta/tirhisa miri Ku tirhisa switirhisiwa, switsundzuxo swa swo voniwa na vuandlalo lebyinene. 		<ul style="list-style-type: none"> Tirhisa tinxaka to hambanahambana, vulehi na swivumbeko swa swivulwa <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfuxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala dayari</p>	<p>Nhlamuselo ya marito: Vamavizweni; maritofularha; xisasi; tihomonimi; nhlamuselo yo kongoma na nhlamuselo yo gega</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo: mimfungho yo tshaha; tipatironi ta mapeletelo</p> <p>Ntivomarito eka mbangu</p> <p>Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 8 KU ANGULA EKA MATSALWA (30 WA TIMARAKA)</p> <ul style="list-style-type: none"> Xitlhokovetselo (xa boha) (10 wa timaraka) Ntlangu/novhele (10 wa timaraka) Swirungulwana/mintsheketo (10 wa timaraka) 				

MIGINGIRIKO YA MAKAMBELELO YA NKAMAFUNDZA (Makambeleso ya nkamafundza yo yisa emahlweni)				
<p>Migingiriko ya ku yingisela na ku vulavula</p> <ul style="list-style-type: none"> Migingiriko ya ku yingisela na ku vulavula leyi yi fambanelaka na phurojeke ya ku tsala ka vutumbuluxi eka Kotara ya 3 	<p>Migingiriko ya ku hlaya na ku langutisa</p> <ul style="list-style-type: none"> Nghenisa phurojeke yo tsala ya kotara ya 3. Migingiriko ya matsalwa leyi yi kongomisiweke eka tinxaka tinharhu ta matsalwa ya ndzawulelo eka simesitara. 	<p>Migingiriko ya ku tsala na ku andlala</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tsala hi ku landzelela magoza Phurojeke ya ku tsala ka vutumbuluxi Xikambelwana xa matsalwa eka kotara 	<p>Swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi</p> <p>Migingiriko ya ku hambanahambana ya swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi</p>	
<p>GIREDI YA 8 XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: NKOMISO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: KOTARA YA 3</p>				
<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 6: KU TSALA KA VUTUMBULUXI KA PHUROJEKE</p> <ul style="list-style-type: none"> Ndzavisiso na ku tsala phurojeke (20 + 30 = 50 wa timaraka) 	<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 7 PHUROJEKE YA KU TSALA KA VUTUMBULUXI</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuandlalo bya swa nomo (20 wa timaraka) <p>Sungula ntirho lowu wa swanomo eka kotara ya 3 kutani wu ta hetisiwa na ku rhekodiwa eka kotara ya 4.</p>	<p>MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 8 KU ANGULA EKA MATSALWA (30 WA TIMARAKA)</p> <ul style="list-style-type: none"> Xitlhokovetselo (Xa boha) (10 wa timaraka) Ntlangu/novhele (10 wa timaraka) Swirungulwana/mintsheketo (10 wa timaraka) 		

2023/24 NKUNGUHATO WO DYONDZISA WA LEMBE WA NSIVAMAVANGWA WA RIXAKA: XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: GIREDI YA 8 (KOTARA YA 4)

KOTARA YA 4				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
1-2	<p>Maqhinga ya ku yingisela na ku vulavula Xikambelantwisiso xo yingisela:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yingisela swileriso/swiletelo swa mathelo • Teka tinotsi • Hlamula swivutiso • Tinxaka to hambanahambana ta vuhlanganisi bya swanomo, xik. Ku andlala mahungu ya xijumani/mbulavulo <p>Ku nyika swiletelo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tirhisa swiletelo • Tirhisa xivumbeko xa ndzeriso • Tirhisa munhu wa vumbirhi ku va ku ri na ku nghenelelana • Kombisa swiletelo swo karhi • Kombisa mpfhuka • Nyika vuxokoxoko bya ndlela 	<p>Hlaya xitshuriwa xa mahungu lexi nga na swo voniwa, xik. Mimepe, vuxokoxoko bya ndlela, tigurafu, marimba lama ma na mahungu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Xivumbeko • Matirhisele ya ririmi • Swihlawulekisi • Ringeta ku twisisa mahungu • Hlanganisa mahungu <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku tilulamisa ku hlaya (tivisa xitshuriwa) • Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) • Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Ku hlaya/ku langutisa xik., Mimepe, vuxokoxoko bya ndlela, tigurafu, marimba lama nga na mahungu</p> <p>Kuma na ku kanela hi xikongomelo na mahungu lama ma nga eka switshuriwa swa swo voniwa ku kuma mahungu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma hungu hi ku angarhela, • Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mongo • Ku hlaya hi ku dzika • Ku endla minkumbetelo <p>Hlaya xirungulwana</p> <ul style="list-style-type: none"> • Swihlawulekisinkulu swa xitshuriwa xa matsalwa swo fana na ximunhuhata, swiendleko, kungu, ntlimbo, vundzhaku, mbangu, murunguri, nkongomelo 	<p>Switshuriwa swa switsalwambiko, xik. Swiletelo swa mathelo/swileriso</p> <ul style="list-style-type: none"> • Xivumbeko lexi lulameke • Lulamisa vundzeni • Nandzelelano wa magoza • Tiyisisa nandzelelano wa timhaka • Tirhisa mahlanganisi ku tiyisisa nkhomano • Milawu ya ririmi <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ku kunguhata • Ku pfapfarhata • Ku pfuxeta • Ku hlela • Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala xitshuriwa xa swiletelo/swileriso</p>	<p>Xiyimo xa rito: Tinxaka ta mabumabumeri Mavitaswilo na mavitavito, mahlanganisi</p> <p>Xiyimo xa xivulwa: Tinhlokohaka ta swivulwa. xitatimende; minkarh ya maendlii; swivulwanahosi na swivulwankatsano</p> <p>Nhlamuselo ya marito: Vamavizweni, maritofularha eka mbangu; jagoni leyi yi nga kongomisiwa eka dyondzo yo karhi</p> <p>Mahikahatelo na mapeletelo: Tipatironi ta mapeletelo: hiko, hefemulo</p>

KOTARA YA 4				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Lulamisela vadyondzi ku endla nkatsakanyo/nkomiso wa xitori/xiyenge/ndzima</p>		
3-4	<p>Maqhingha ya ku yingisela na ku vulavula Yingisela phanele yi kana/burisana hi timhaka/mahungu ya sweswi lama humaka eka tiatikili ta maphephahungu na magazini</p> <ul style="list-style-type: none"> Tirhisa thoni, magoza na matwariselo ya rito ku ya ehenhla na le hansi Ku tirhisa ririmi ro onga/tlhonthla matitwelo/ra nsusumeto Tirhisa switsundzuxo/swikombiso Landzelela milawu Ririmi ro fambafambisa swirho Manghenelo yo koka rinoko na mahetelelo ya matimba Xikongomelo, vaamukeri va mahungu na mbangu <p>Ku hlaya loku lulamisiweke/xijumani</p> <p>Ku hlayela atikili ya phephahungu ehenhla</p> <ul style="list-style-type: none"> Tirhisa thoni, magoza na matwariselo ya rito ku ya ehenhla na le hansi Ku landzelela mahikahatelo Ku tirhisa ririmi ra miri leri faneleke 	<p>Ku hlaya/ku langutisa ku kuma mahungu (tirhisa switshuriwa swo fana na atikili ya phephahungu/atikili ya magazini/mbulavulo wo tsariwa</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mahungunkulu Ku hlaya hi ku hatlisa ku kuma mahungu yo seketela Ku bvumbha Ntiyiso na mavonelo Mavonelo ya mutsari Ku kumbetela nhlamuselo ya marito na swifaniso swo ka swi nga tolovelekangi Ririmi ra mafundza/nkamafundza Nhlamuselo yo kongoma/tumbela Swigaririmi <p>Hlaya ntlangu</p> <p>Swiyenge leswi swi landzelaka swi ndlandlamuxa ku twisisa tsalwa hi vadyondzi:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kungu, kunguntsongo (mpaluxo, ntlakuko wa swiendlo, ntlimbo, makholo, makholo lama ma ya ku eku heleni, xintshuxo) Vumunhuhati Ntirho wa murunguri/ku humelerisa vumunhu bya munhu/mavonelo 	<p>Switshuriwa swa switsalwambiko swo leha/koma: Atikili ya phephahungu</p> <ul style="list-style-type: none"> Swilaveko swa xivumbeko, xitayili Vaamukeri va mahungu, xikongomelo na Mbangu Nhlawulo wa marito na xivumbeko xa ririmi Ku tirhisa ririmi ro onga/tlhonthla matitwelo/ra nsusumeto Ku tirhisa mahikahatelo ya fonto na tihefemulo <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfluxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tsala atikili ya phephahungu</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke</p> <p>Xiyimo xa rito:</p> <p>mavitaswianakanyiwa; Mabumabumeri</p> <p>Xiyimo xa swivulwa:</p> <p>Nxaxamelo lowu lulameke; nkoka wa malongelokelo; ndzimana ya nhlamuselo, ririmi ro onga, mboyamelothelo, ku vona hi tihlo rin'we; switirhisiwa swa xitayili swa ririmi (swikhavisaririmi)</p> <p>Nhlamuselo ya marito:</p> <p>Vamavizweni, maritofularha; nhlamuselo ya masiku hinkwawo na yo gega</p> <p>Mahikahatelo: mimfungho yo tshaha; mfungo wa rihlamari; hefemulo; hiko; mfungo wa xivutiso; mimfungho ya nsiyo leyi yi kombaka ku ya emahlweni</p> <p>Ntivomarito eka mbangu</p> <p>Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>

KOTARA YA 4				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
		<ul style="list-style-type: none"> Vundzhaku na mbangu – swi na vuxaka na ximunhuhatwa na nkongomelo Mahetelelo ya xikhovolelo Swiletelelo swa le xitejini Vuxaka exikarhi ka n'wangulano, mbulavulawexe, ku ehleketa hi ku vulavula (<i>soliloquy</i>) na swiendleko Xikhovolelo xa ntlangu Nkarhi lowu pimiweke 		
MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 7 (Papila ra 1) <ul style="list-style-type: none"> Vuandlalo bya swa nomo (20 wa timaraka) Vadyondzisi va sungula ku kambela ntirho lowu eka Kotara ya 3 ku endlela leswaku vadyondzi hinkwavo va va va kamberiwile hi ku hela ka kotara ya 4				
5-6	<p>Maqhingya ya ku yingisela na ku vulavula Swa omo: Ku tatisa tifomo/fomo ya swivutiso swa ndzavisiso</p> <ul style="list-style-type: none"> Lavisisa nhlokomhaka Lulamisa switirhisiwa hi ndlela ya nkhomano Seketela hi swikombiso Kombisa na ku hlawula ntivomarito lowu lulameke, ririmi na milawu Lulamisa manghenelo/mahetelelo ya ntikelo <p>Xikambelantwisiso xo yingisela: Fomo</p> <ul style="list-style-type: none"> Tsala timhakankulu na to seketela hi ku endla tinotsi Avelana miehleketo na mintokoto na ku komba ku twisisa minongoti. Kombisa tithekiniki ta nsunsumeto/onga Hlamula swivutiso 	<p>Hlaya fomo/swivutiso swa ndzavisiso</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisinkulu swa xiviko Xivumbeko Matirhiselelo ya ririmi <p>Ku hlaya hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku tilulamisela ku hlaya (tivisa xitshuriwa) Hi nkarhi wa ku hlaya (swihlawulekisi swa xitshuriwa) Endzhaku ka ku hlaya (hlamula swivutiso, pimanisa, hambanisa, hlela) <p>Vutlhokovetseri</p> <ul style="list-style-type: none"> Swihlawulekisinkulu swa xithokovetselo Tithekiniki ta matirhiselelo ta xithovetselo, swigaririmi, vufananisi/yelaniso, ncino Xivumbeko xa xithokovetselo, mintila, tindzimana, Ndlela leyi marito ya longoloxiweke na ku tsariwa ha yona, Nhlamuselo yo gega, Moya, nkongomelo na hungu 	<p>Xitshuriwa xa xitsalwambiko xik. Fomo/swivutiso swa ndzavisiso</p> <ul style="list-style-type: none"> Xikongomelo, vaamukeri va mahungu na xivumbeko. Milawu ya tindzimana Tirhisa mahlanganisi ku tiyisisa nkhomano Tirhisa tinxaka to hambanahambana, vulehi na swivumbeko swa swivulwa Xitayili xa mafundza <p>Kongomisa eka ku tsala hi ku landzelela magoza:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ku kunguhata Ku pfapfarhuta Ku pfuxeta Ku hlela Ku hlerisisa na ku andlala <p>Tatisa fomo/fomo ya swivutiso swa ndzavisiso</p>	<p>Ku tiyisisa/tshikelela swiaki na milawu ya matirhiselelo ya ririmi leswi dyondzisiweke eka mavhiki lawa ya hundzeke Xiyimo xa rito: Maendli; mapfunamaendli Xiyimo xa xivulwa: xitatimente; xivumbeko xa xivulwa; nkarhi wa sweswi na nkarhi lowu nga hundza; mboyamelothelo na ku vona timhaka hi tihlo rin'we Nhlamuselo ya rito vamavizweni, maritofularha eka mbangu; nhlamuseloxidzi, nhlamuselo yo tumbela Ntivomarito eka mbangu Ndzulamiso wa switsariwa swa ririmi swo huma eka vadyondzi</p>

KOTARA YA 4				
VHIKI	KU YINGISELA NA KU VULAVULA	KU HLAYA NA KU LANGUTISA	KU TSALA NA KU ANDLALA	SWIAKI NA MILAWU YA MATIRHISELO YA RIRIMI
NTIRHO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA WA 9: KU TSALA (Papila ra 3) • XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO: (2 swo koma kumbe 1 xo leha: 10 WA TIMARAKA) Xi tsariwa ku nga se tsariwa xikambelo xa ku hela ka lembe				
7-8	Ku lulamisela xikambelo Ku vulavula: <ul style="list-style-type: none"> Mbulavurisano Nkanerisano wa phanele Mbulavulo wa xijumani Xikambelontwisiso xo yingisela 	Ku lulamisela xikambelo Ku hlaya <ul style="list-style-type: none"> Xikambelontwisiso xo hlaya Nkomiso Switshuriwa swa swo voniwa Vutlhokovetseri Xirungulwana Ntlangu 	Ku lulamisela xikambelo Ku tsala: <ul style="list-style-type: none"> Switsalwana Switshuriwa swa switsalwambiko swo leha Switshuriwa swa switsalwambiko swo koma 	Xiyimo xa ntirho wa rito: Ku pfluxeta Xiyimo xa ntirho wa xivulwa: Ku pfluxeta Nhlamuselo ya rito: Ku pfluxeta Mahikahatelo na mapeletelo: Ku pfluxeta
9-10	XIKAMBELO XA KU HELA KA LEMBE MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 10 KU ANGULA EKA SWITSHURIWA (60 WA TIMARAKA) – Papila ra 2 <ul style="list-style-type: none"> Xivutiso xa 1: Xikambelontwisiso xa xitshuriwa/xo ka xi nga ri xa matsalwa (20 wa timaraka) Xivutiso xa 2: Xa sSwo voniwa (10 wa timaraka) Xivutiso xa 3: Nkomiso (10 wa timaraka) Xivutiso xa 4: Swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi (20 wa timaraka) 			

MIGINGIRIKO YA MAKAMBELELO NKAMAFUNDZA			
Migingiriko ya ku yingisela na ku vulvula <ul style="list-style-type: none"> Nkanerisano wa phanele Ku hlaya ka xijumani Ku tata fomo Xikambelontwisiso xo yingisela 	Migingiriko ya ku hlaya na ku langutisa <ul style="list-style-type: none"> Ku hlaya hi ku landzelela magoza Migingiriko ya ku hlayela ehenhla Migingiriko ya Xikambelantwisiso Migingiriko ya matsalwa ku ya hi tinxaka ta matsalwa ya ndzawulelo ya simesitara 	Migingiriko ya ku tsala na ku andlala <ul style="list-style-type: none"> Ku tsala hi landzelela magoza Ku tsala tindzimana Switshuriwa swa switsalwambiko Xitsalwana Ku tsala ka vutumbuluxi 	swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi <ul style="list-style-type: none"> Migingiriko yo hambanahambana ya swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi

GIREDI YA 8 XITSONGA RIRIMI RO ENGETELA RO SUNGULA: NKOMISO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: KOTARA YA 4		
<p>XIKAMBELO XA KU HELA KA LEMBE MAKAMBELELO YA MAFUNDZA: NTIRHO WA 7 (Papila 1) SWA NOMO (20 wa timaraka)</p> <ul style="list-style-type: none"> Vuandlalo bya swa nomo bya phurojeke <p>Vadyondzisi va sungula ku kambela ntirho lowu eka kotara ya 3 ku endlela leswaku vadyondzi hinkwavo va va kamberiwile hi ku hela ka kotara ya 4</p>	<p>XIKAMBELO XA KU HELA KA LEMBE NTIRHO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA WA 9: KU TSALA (Papila ra 3)</p> <ul style="list-style-type: none"> XITSHURIWA XA XITSALWAMBIKO: (2 swo koma kumbe 1 xo leha: 10 WA TIMARAKA) <p>Xi tsariwa ku nga se tsariwa xikambelwana xa ndzawulelo</p>	<p>XIKAMBELO XA KU HELA KA LEMBE NTIRHO WA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA WA 10: (Papila 2) KU ANGULA EKA SWTSHURIWA (60 WA TIMARAKA)</p> <ul style="list-style-type: none"> Xivutiso xa 1: Xikambelontwisiso xa xitshuriwa xa matsalwa/xo ka xi nga ri xa matsalwa (20 wa timaraka) Xivutiso xa 2: Xitshuriwa xa swo voniwa (10 wa timaraka) Xivutiso xa 3: Nkomiso (10 wa timaraka) Xivutiso xa 4: Swiaki na milawu ya matirhiselo ya ririmi (20 wa timaraka)

MINTIRHO YA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA		
EXIKARHI KA LEMBE	MAPAPILA YA XIKAMBELO XA KU HELA KA LEMBE	
MAKAMBELELO YA LE XIKOLWENI	MAPHEPHA YA XIKAMBELO XA KU HELA KA LEMBE	
<p>MINTIRHO YA 7 YA MAKAMBELELO YA MAFUNDZA</p> <ul style="list-style-type: none"> Ntirho wun'we (1) wa swa nomo (Ku hlayela ehenhla eka simesitara hinkwayo ya 1) Mintirho yinharhu (3) ya ku tsala Ntirho wun'we (1) wa ku angula eka switshuriwa Xikambelwana xin'we (1) xo lawuriwa xa Khotavuxika Xikambelwana xin'we (1) xa matsalwa 	<p>SWIKAMBELO SWO TSARIWA</p> <ul style="list-style-type: none"> Papila ra 2: Ku angula eka switshuriwa Papila ra 3: Switshuriwa swa switsalwambiko 	<p>MAKAMBELELO YA NTIRHO WA SWANOMO: Papila ra 1: Vuandalo bya swa nomo hi phurojeke ya ku tsala ka vutumbuluxi</p>